

KN2026/01494

Region Gävleborgs remissyttrande över promemorian Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Sammanfattning

Region Gävleborg tillstyrker i huvudsak promemorians förslag och bedömer att de kan bidra till stärkt energiplanering, ökad energieffektivisering och en mer robust energiförsörjning inom offentlig sektor.

Regionen ser samtidigt behov av vissa förtydliganden och lämnar synpunkter i ett antal frågor som bedöms vara särskilt betydelsefulla för regionernas verksamhet. Det gäller bland annat tillämpningen av avtal om energiprestanda (EPC), principen om energieffektivitet först vid större investeringar, samordningen med befintliga styr- och planeringsprocesser samt de administrativa och ekonomiska konsekvenser som de samlade förslagen kan medföra.

Region Gävleborg bedömer att flera av förslagen är genomförbara inom ramen för befintliga arbetssätt, men vill understryka vikten av att framtida föreskrifter och vägledningar utformas proportionerligt och med hänsyn till regionernas särskilda förutsättningar som fastighetsägare och verksamhetsutövare.

Region Gävleborg bedömer att flera av förslagen är genomförbara men att de samlade administrativa och ekonomiska konsekvenserna för regionerna riskerar att underskattas.

Generellt ställningstagande

Region Gävleborg ser mycket positivt att lagen om kommunal energiplanering stärks och även utvidgas till regionerna. Framtiden kommer att kräva en betydligt tydligare energiplanering för att klara utmaningarna med omställningen till ett fossilfritt samhälle.

Elektrifieringen som ses som en central lösning på omställningen ställer höga krav på våra elnät. Det krävs både förnyring och utbyggnad av våra elnät och även utökad energiproduktion i närtid. Energiplanering blir då centralt för att ta välavvägda beslut och för att avlasta elnätet med andra energilösningar för t.ex. uppvärmning av fastigheter. Det blir också väldigt viktigt med energieffektivisering, lagring och flexibilitet för att kunna utnyttja energisystemet på bästa sätt.

För den regionala utvecklingen är ett fungerande energisystem avgörande. Utan detta kan vår industri och våra företag inte ställa om och konkurrera på marknaden. Nya etableringar är inte möjliga utan tillräckligt med effekt i näten. Det i sin tur blir avgörande för att behålla och utöka våra arbetstillfällen och den kompetens som finns i regionen.

Att tydligare inkludera energiplanering i den regionala strategiska planeringen skulle kunna ge energisystemet en tydligare roll i utvecklingen framåt på samma nivå som kompetensförsörjning, infrastruktur och näringslivsutveckling. Det skulle också vara en bra vägledning för våra kommuner i deras energiplanering. Regionerna skulle då också ha en naturlig roll att samordna energiplaneringen i länet.

Region Gävleborg vill särskilt framhålla behovet av ett förtydligat ansvar mellan regioner, länsstyrelser och kommuner i den framtida energiplaneringen.

4.5 Planering av energieffektiviseringsåtgärder i offentlig sektor

Region Gävleborg tillstyrker med synpunkter.

Det anges inte vilken planeringshorisont som avses för den långsiktiga planeringen eller hur ofta planen ska uppdateras. Regionen anser att det bör förtydligas om avsikten är att planeringen ska bedrivas med en rullande tidshorisont och hur denna ska förhålla sig till regionens befintliga planerings- och investeringsprocesser.

Region Gävleborg delar bedömningen att möjligheten att använda avtal om energiprestanda bör beaktas vid större renoveringsprojekt och har inga invändningar mot att sådana bedömningar redovisas inom ramen för den långsiktiga planeringen. Region Gävleborg vill dock framhålla att avtal om energiprestanda utgör ett av flera möjliga verktyg för att genomföra energieffektiviseringsåtgärder och att dess lämplighet måste bedömas utifrån den enskilda organisationens förutsättningar. Energiprestandaavtal kan vara svåra att tillämpa i verksamheter där fastighetsdriften redan omfattas av långsiktiga driftentreprenader. Energiprestandaavtal förutsätter i praktiken tillgång till byggnadernas drift- och energisystem samt möjlighet att påverka den löpande driften. Detta innebär att den entreprenör som innehar driftavtalet, eller en aktör som efter en omfattande omförhandling av befintliga avtalsförhållanden ges motsvarande möjlighet, i praktiken kan vara den enda aktör som kan ingå ett sådant avtal. Detta kan innebära intressekonflikt med lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU).

4.10 Energieffektivisering i den offentliga sektorns byggnader

Region Gävleborg tillstyrker med synpunkter.

Region Gävleborg delar bedömningen att offentlig sektor bör ha en förebildsroll i arbetet med energieffektivisering och ser positivt på att energieffektiviseringsarbetet stärks.

Region Gävleborg vill samtidigt framhålla att offentliga byggnader har mycket skilda förutsättningar. Sjukhus och andra vårdbyggnader är tekniskt komplexa och verksamhetskritiska anläggningar där energianvändningen påverkas av krav på patientsäkerhet, medicinteknisk utrustning, hygien, ventilation och driftsäkerhet. Energieffektiviseringsåtgärder måste därför bedömas utifrån byggnadernas funktion och inte enbart utifrån generell energiprestanda.

Region Gävleborg vill särskilt framhålla att energieffektivisering bör integreras i ordinarie investerings-, underhålls- och förvaltningsprocesser. Kraven bör utformas så att befintliga fastighetsstrategier kan användas och så att resurser i första hand läggs på genomförande av åtgärder snarare än på framtagande av nya administrativa dokument.

5.1 Större investeringar och författningsreglerade planer

Region Gävleborg tillstyrker med synpunkter.

Region Gävleborg delar bedömningen att energieffektivitet bör beaktas tidigt vid större investeringar och i långsiktig planering. Dock vill Region Gävleborg framhålla att principen om energieffektivitet först bör kunna tillämpas inom ramen för befintliga investerings- och beslutsprocesser. Kraven bör utformas så att de inte leder till parallella utrednings- eller dokumentationsprocesser som begränsar möjligheten att genomföra energieffektiviseringsåtgärder på ett kostnadseffektivt sätt.

Region Gävleborg anser vidare att energieffektivitet är en viktig beslutsparameter men att denna måste vägas samman med verksamhetskrav, patientsäkerhet, driftsäkerhet, totalekonomi och krav på robusthet i samhällsviktig verksamhet. För vårdbyggnader och annan kritisk infrastruktur behöver sådana avvägningar kunna göras utifrån verksamhetens samlade behov.

Region Gävleborg efterfrågar ett förtydligande av hur tröskelvärdet om 100 miljoner euro ska tillämpas i praktiken. Regionen ser ett behov av ytterligare vägledning avseende hur projektkostnader ska beräknas, särskilt för omfattande och långsiktiga fastighetsutvecklingsprojekt där investeringar genomförs etappvis över längre tidsperioder. Det är exempelvis oklart om flera delprojekt inom samma sjukhusområde eller samma långsiktiga fastighetsutvecklingsprogram ska bedömas var för sig eller som en samlad investering. För Region Gävleborg kan detta få betydelse vid större sjukhusutvecklingsprojekt där investeringar genomförs successivt och där enskilda projekt kan vara nära kopplade till varandra men beslutas och genomförs vid olika tidpunkter. Region Gävleborg anser därför att det bör klargöras hur investeringarnas omfattning ska avgränsas och beräknas för att säkerställa en enhetlig och rättssäker tillämpning av regelverket.

6 Krav på energieffektivitetsprestanda i upphandling av vissa varor, tjänster och byggnader

Region Gävleborg har inga invändningar mot förslagets inriktning men vill lämna synpunkter.

Det är mycket viktigt att detta förslag är i linje med Upphandlingslagstiftningarna så att kravställning av produkter/tjänster/entreprenader inte finns på olika ställen. Att sprida kravställning på flera ställen försvårar arbetet på upphandlande myndighet och det finns risk att vissa krav missas. Det är även viktigt att detta bevakas och justeras i och med det nya förslaget om Upphandlingsförordning som nu förhandlas på EU-nivå.

Vi tycker att Upphandlingsmyndigheten ska få ett uppdrag i och med detta och att ta fram krav i deras kriterietjänst för dessa områden. Detta skulle underlätta för upphandlande myndigheter.

6.6 Avtal om energiprestanda

Region Gävleborg tillstyrker med synpunkter.

Region Gävleborg delar bedömningen att möjligheten att använda avtal om energiprestanda bör beaktas. Region Gävleborg vill särskilt framhålla att avtal om energiprestanda (EPC) måste kunna bedömas utifrån verksamhetens samlade tekniska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. Vid valet av genomförandeform bör inte enbart energibesparingspotentialen beaktas utan även kostnader för upphandling, avtalsförvaltning, uppföljning samt påverkan på den egna kompetensuppbyggnaden. Se även svar under punkt 4.5.

8.6 Konsekvenser för kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter

Region Gävleborg delar i huvudsak promemorians bedömning att förslagen kan bidra till en mer effektiv energianvändning och stärka den offentliga sektorns arbete med energiplanering och energieffektivisering. Regionen bedömer samtidigt att konsekvenserna för regioner i vissa avseenden riskerar att underskattas.

Flera av de föreslagna åtgärderna ligger väl i linje med det arbete som redan bedrivs inom Region Gävleborg. Regionen bedömer därför att förslagen i huvudsak är genomförbara och att merparten av kraven kan integreras i befintliga processer. Region Gävleborg ser dock att den samlade effekten av nya krav på planering, samråd, dokumentation, uppföljning och rapportering kan innebära en större administrativ belastning än vad som framgår av promemorian. Detta gäller särskilt när flera mindre krav införs samtidigt och ska hanteras inom samma organisation. Vidare bedöms regionens investeringsplanering påverkas av de föreslagna kraven och Region Gävleborg efterfrågar ett tydligare resonemang kring finansiering och eventuella riktade statliga stöd eller anslag till regionerna, eftersom promemorian i begränsad omfattning behandlar hur de föreslagna åtgärderna ska finansieras.

Region Gävleborg vill särskilt framhålla att framtida föreskrifter och vägledningar bör utformas med utgångspunkt i redan etablerade arbetssätt och processer. För att uppnå största möjliga nytta bör fokus ligga på genomförande av energieffektiviseringsåtgärder och uppnådda resultat snarare än på utökad administration och rapportering.

Region Gävleborg anser vidare att den fortsatta beredningen bör beakta de särskilda förutsättningar som gäller för regionernas fastighetsbestånd, där verksamhetskritiska vårdlokaler med höga krav på driftsäkerhet, robusthet och patientsäkerhet utgör en betydande del av energianvändningen.